herpy

LEGUANER

Sort leguan

Ctenosaura similis

Ctenosaura similis er den største art i slægten *Ctenosaura*: en kraftig, hurtig og dagaktiv leguan fra Mexico og Mellemamerika med en hale ringet af spidse skæl og en kam langs ryggen. Den bliver op til 130 cm, er som voksen mest planteæder og bliver sjældent tam. Den kræver et meget stort terrarie, stærk varme og UVB og kan blive over 20 år.

Familie: Iguanidae Engelsk: Black Spiny-tailed Iguana Tidligere navn: *Ctenosaura completa; Iguana similis* Udgivet 17. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**80-130 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-25 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende, klippeboende og jordboende**
Biotop	**Savanne, tørskov og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**200 × 150 × 130 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**28-33 °C**
Hotspot	**40-45 °C**
Temperatur, nat	**18-24 °C**
Luftfugtighed	**50-80 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter, frugt og planter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**21-48 mdr.**
Kuldstørrelse	**12-88 æg**
Kuld pr. år	**1**
Inkubation	**90-120 dage** ved 28-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i EU-bilag B (*Ctenosaura* spp., forordning (EU) 2026/1383). Listningen gælder også opdrættede dyr, så køb, salg og overdragelse kan kræve dokumentation for lovlig oprindelse, og indførsel fra lande uden for EU kræver CITES-papirer. Tjek de aktuelle krav hos Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Arten står ikke på listen over dyr, som private ikke må holde i Danmark (BEK nr. 1261/2015).

Om arten

Ctenosaura similis er en stor, tung leguan med kraftige ben og en hale, der er ringet af rækker af skarpe, kølede skæl. Slægtsnavnet *Ctenosaura* er dannet af græsk for kam og firben og hentyder til de kamlignende pigge på ryg og hale. Langs ryggen løber en kam af lange pigge, som er højest hos hannen. Artsnavnet *similis* er latin for "lignende".

Hannen bliver op til 130 cm i alt, mens hunnen bliver 80-100 cm. Grundfarven hos voksne dyr er lysegrå eller lysebrun til næsten sort, med 4-12 tydelige mørke bånd hen over ryggen. Farven varierer meget, også inden for samme bestand, og dyret lysner, når det har ligget i solen. I yngletiden får hannen orange hoved og hals med blå og ferskenfarvede toner på kinderne.

Ungerne er grønne med brune tegninger og bliver lysebrune og siden grå i løbet af de første år. Hannen har en højere kam, større lårporer (op til omkring 2,5 mm i diameter, hos hunnen sjældent over 1 mm) og en synlig udbulning ved halens rod, hvor hemipenis ligger.

Arten er hurtig og kan løbe på bagbenene. Den hører til de leguaner, der opfører sig mest som vilde dyr i terrariet: de fleste er sky eller aggressive, især voksne dyr, der ikke er vant til mennesker. Unge dyr kan vænnes til mennesker med tålmodighed og daglig ro omkring terrariet, men kun få bliver så tamme, at de kan tages ud. Bliver den trængt, slår den med halen og bider, og piggene og kløerne kan give dybe rifter. Den er langt sværere at omgås end *Iguana iguana*, selv om den nærmer sig den i størrelse.

Arten blev beskrevet af John Edward Gray i 1831. Der regnes med to underarter, *C. s. similis* og *C. s. multipunctata* fra de colombianske øer Providencia og San Andrés, men opdelingen er ikke endelig. Arten krydser sig med *Ctenosaura bakeri* i naturen, så dyr til avl skal være sikkert bestemt.

Udbredelse og levested

Ctenosaura similis lever fra Tehuantepec-tangen i det sydlige Mexico og sydpå gennem Mellemamerika til Panama, fra havniveau op til omkring 1.300 m, men ikke i de indre højlande. På atlanterhavssiden er udbredelsen spredt: Tabasco, det nordlige Chiapas, Yucatán-halvøen, det meste af Belize, Guatemala og Honduras' nordkyst, ofte langs floddale ind i landet, og kun enkelte fund i Nicaragua, Costa Rica og Panama. På stillehavssiden er den sammenhængende fra det sydøstlige Oaxaca og Chiapas gennem Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua og Costa Rica til Azuero-halvøen i Panama.

Arten findes også på mange øer ud for kysterne, blandt andre Cozumel og Isla Mujeres, Utila, Roatán og Guanaja, Corn Islands, Coiba og de colombianske øer Providencia og San Andrés. På nogle af øerne er det uvist, om den er hjemmehørende eller indført. Den er indført og har faste bestande i det sydlige Florida, på enkelte bahamaøer og i Venezuela.

> **Oprindelig udbredelse:** Mexico, Belize, Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa Rica og Panama.

LEVESTED

Arten lever i tørre og åbne omgivelser: klippeskråninger og stengærder, ruiner, krat og åbne skovbryn med store træer. Den er en god graver og bor i sprækker mellem sten, i huller i jorden og i hule træer, og den klatrer godt op til sin solplads i grene og på klippeblokke.

Dyrene er dagaktive og soler sig længe; kropstemperaturen hos aktive dyr i naturen ligger omkring 36-37 °C. De lever i kolonier med en dominerende han, mens de andre hanner har deres egne mindre territorier. Hannerne forsvarer territoriet med nik, opblæst krop, åbent gab, halepisk og kamp. Området har en tydelig regntid, og parringen falder i begyndelsen af tørtiden. Hunnerne samles på fælles redepladser og graver en rede, ofte omkring en halv meter nede.

Læs mere: Varme og temperatur

Pasning

TERRARIET

Et par voksne dyr skal have et terrarie på mindst 200 × 150 × 130 cm (længde × bredde × højde). I praksis betyder det et specialbygget terrarie eller et lille rum. Ungerne (omkring 60 × 40 × 60 cm til tre-fire unger) vokser hurtigt og kan nå en meter på to-tre år, så voksenstørrelsen skal planlægges fra starten. Terrariet skal åbnes fra siden, ikke kun fra toppen: unge leguaner frygter instinktivt alt, der kommer oppefra, fordi rovfugle angriber den vej.

Arten er territorial. Indret derfor med synsbarrierer og mange gemmesteder af klippeblokke, rødder, korkrør eller sorte, bølgede drænrør. Drænrørene bliver gerne brugt som skjul, og et dyr kan flyttes i røret uden at bide. Giv hvert dyr egne solpladser og egne foder- og vandskåle, så de kan gå af vejen for hinanden. Lav flere niveauer med stabile grene og klippestykker, som tåler et tungt dyr, og fastgør alt, så det ikke vælter.

Som bund passer en blanding af steriliseret jord, sand og cypresflis, eller kunstgræs i løse måtter, som er lette at tage ud og vaske. Undgå træspåner, majsgranulat og avispapir: spåner kan sluges og give livsfarlig forstoppelse. Levende planter bliver hurtigt ædt eller trampet ned, så brug robuste kunstplanter, eller hold levende planter uden for rækkevidde. Fjern ekskrementer og madrester dagligt. Afføringen er lille, hård og tør, og løs afføring tyder på forkert kost eller forkert temperatur. Rengør med midler baseret på brintoverilte eller sprit, aldrig med phenoler.

TEMPERATUR

Luften i terrariet skal være 28-33 °C om dagen og 18-24 °C om natten. Solpladsen skal nå omkring 45 °C i midten, med et jævnt fald ud mod lufttemperaturen, så dyret selv kan vælge den temperatur, det har brug for. Jo mere gradvist faldet er, jo bedre. Brug én eller flere lamper eller keramiske varmelegemer, juster lampernes højde og watt efter temperaturen, og sæt altid en beskyttelse foran, så dyret ikke kan røre pæren. Mål på solpladsen og på gulvet med digitale termometre.

Leguaner skal være varme for at kunne fordøje føden, så en for lav temperatur gør også en god kost mindre værd. Om sommeren kan det være nødvendigt at skrue ned for lamperne eller lufte bedre ud, hvis terrariet bliver for varmt. Kan dyret komme udendørs i solrigt vejr, i et stort, sikkert bur med skygge, er det en stor fordel.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Den relative luftfugtighed skal være omkring 50-60 % om dagen og 70-80 % om natten. Tallene gælder for slægten. Levestedet er tørt i tørtiden, men får meget regn i regntiden, og fugtigheden i terrariet skal følge den rytme. I den periode, der svarer til regntiden (maj til november), sprøjtes hele terrariet grundigt mindst én gang dagligt; i tørtiden er to-tre gange om måneden nok. Er luften for tør, kan et stort vandkar hæve fugtigheden ved fordampning. Alle materialer skal kunne tåle sprøjtning, og elektriske dele skal sidde, hvor vandet ikke når dem.

Et voksent dyr dækker det meste af sit vandbehov gennem føden, men der skal altid stå en stor, stabil vandskål med frisk vand, og den rengøres dagligt. Står vandet helt stille, bliver det ikke altid fundet; lidt bevægelse i vandet, fx fra smeltende isterninger, kan få dyret til at drikke. Unger har et langt større væskebehov end voksne og skal have en skål på 10-15 cm i diameter med vand på 25-30 °C, som skiftes dagligt.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og kræver både kraftigt lys, varme og UVB. UVB er nødvendig for dannelsen af D3-vitamin og dermed for kalkstofskiftet og avlen, og leguaner har brug for mere UVB end de fleste andre krybdyr. Brug en UVB-kilde i Ferguson-zone 3, fx et kraftigt UVB-rør eller en kviksølvlampe over solpladsen, så dyret får et UV-indeks på omkring 4-6, når det soler sig. Den rette afstand afhænger af lampetypen og kontrolleres bedst med en UV-måler. Skift lamperne efter producentens anvisning, fordi UV-udbyttet falder over tid.

Tænd lyset 10-12 timer om dagen, styret af et tænd-sluk-ur, og lad gerne dagslængden følge årstiden. Intet kunstigt lys er bedre end sollys, men glas og de fleste plasttyper slipper ikke UV igennem, så brug UV-gennemtrængeligt materiale, eller sæt dyret udendørs i et sikkert bur.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Voksne dyr spiser overvejende planter. Giv dagligt en varieret, finthakket og godt blandet salat af bladgrønt (mælkebøtte, kløver, morbær- og hindbærblade om sommeren, ellers bladsennep, endivie og cikorie), grøntsager (søde kartofler, squash, grønne bønner), blomster (mælkebøtte, hibiscus) og lidt frugt som æble, pære, melon og bær. Røde og gule farver tiltrækker dyrene, så hibiscusblomster, revne gulerødder, tomat og jordbær kan få en uvillig spiser i gang. Spinat, rabarber og syre indeholder oxalater, og kål indeholder stoffer, der hæmmer skjoldbruskkirtlen, så de gives kun i meget små mængder. Foderet skal være vasket og fri for sprøjtemidler.

Unger æder overvejende insekter: hos unger med en kropslængde på omkring 10 cm (snude-kloak) udgør insekter 40-80 % af føden. Giv dem dagligt voksmøllarver og små fårekyllinger sammen med finthakkede grøntsager. Efterhånden som dyret vokser, skal plantekosten fylde mere. Voksne får dyrisk føde (fårekyllinger, græshopper, voksmøllarver, melorme, kæmpemelorme, kakerlakker) 1-3 gange om ugen, og insekterne støves med kalk. Kalk gives dagligt i maden, mens vitamintilskud gives i små, afmålte mængder, fordi især A- og D-vitamin let overdoseres. Fjern madrester dagligt. Stil foderskålen højt, hvis dyret ikke gerne går ned på gulvet.

Hurtigtvoksende unger, der får for lidt kalk og UVB, udvikler hurtigt knoglesygdom, så tilskud og lys er ikke til at spare på.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Ctenosaura similis er sky og forsvarer sig, og kun enkelte dyr bliver så tamme, at de kan tages ud af terrariet. Chancen er størst med unge, opdrættede dyr; vildfangne dyr er stressede, ofte syge af parasitter og forbliver vilde. Sæt terrariet i øjenhøjde, og giv et nyt dyr to-tre ugers ro efter karantænen, før det flyttes til et sted med mere liv omkring sig. Sid derefter ved terrariet

hver dag uden at røre, og lad dyret vænne sig til dig. Skal dyret håndteres, så brug et håndklæde eller et drænrør, så du får et sikkert greb uden at klemme, og brug kraftige handsker.

Arten er territorial. Voksne hanner kan ikke holdes sammen, fordi de skader hinanden. En han kan holdes med en eller to hunner, men selv hunner bider af og til hinanden, og dyr, der gentagne gange jages væk fra mad og solplads, skal skilles. Unger er særligt stridbare, og unger må aldrig gå sammen med voksne, som kan æde dem. Hold ikke arten sammen med skildpadder, fordi de ofte bærer amøber, som er svære at behandle hos planteædende øgler. Hav et ekstra terrarie klar.

Den daglige pasning af en han og en-to hunner tager mindst 30-60 minutter. Nye dyr skal i karantæne og til dyrlæge med afføringsprøve og blodprøve, før de kommer sammen med andre dyr.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnet ses hos voksne dyr på kammen, som er højest hos hannen, på udbulningen under halens rod og på lårporerne, som er tydeligt større hos hannen (op til omkring 2,5 mm) end hos hunnen (sjældent over 1 mm). Hos helt unge dyr er kønnet svært at se. Dyrene bliver kønsmodne efter 2-4 år; angivelserne svinger fra knap 2 til 4 år.

Sæt kun dyr i avl, som er udvoksede, i godt huld og sikkert bestemt til art. *Ctenosaura similis* kan krydses med nære slægtninge, og hybrider, der ikke er mærket som hybrider, forurener bestanden af opdrættede dyr.

PARRING

Parringen sker i naturen i begyndelsen af tørtiden. Hannen frier med lave nik og slikker hunnen med tungen, og han får yngletidsfarver på hoved og hals. En hun, der ikke er parringsvillig, afviser hannen og kan reagere voldsomt. Sæt dyrene sammen under opsyn, og vær klar til at skille dem. En fast årsrytme i dagslængde og temperatur og tilstrækkelig UVB hjælper dyrene i yngleform.

ÆGLÆGNING OG KULD

Otte til ti uger efter parringen graver hunnen en rede i sand, ofte på en fælles redeplads, og lægger sine æg. Kuldet er stort og vokser med hunnens størrelse, i gennemsnit 20-45 æg; angivelserne svinger fra 2-30 til 12-88 æg. Hunnen forsvarer reden i nogen tid. Terrariet skal have et stort område med dyb, let fugtig sandbund eller en stor redekasse; i naturen ligger reden omkring en halv meter nede. Uden et egnet redested kan hunnen holde æggene tilbage, og det er livsfarligt. Giv hunnen frisk vand og rigeligt foder efter æglægningen.

INKUBATION

Æggene tages forsigtigt op og lægges på let fugtig vermiculit eller perlit i en lukket beholder, uden at de rører hinanden og med samme side opad, som de lå. Rugetemperaturen er ikke dokumenteret for arten; 28-30 °C er lånt fra *Iguana iguana*, men underlaget skal være tørrere end til den. Hellere for tørt end for vådt. Ubefrugtede æg er bløde og misfarvede og fjernes.

Ungerne klækker efter 90-120 dage og er 15-18 cm lange.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er grønne med brune tegninger og klarer sig bedst i grupper på tre-fire dyr i et terrarie på omkring 60 × 40 × 60 cm med grene, en plante, små rødder, flere rør af kork eller plast, en vandskål på 10-15 cm, en varmekilde og et UVB-rør. Sprøjt jævnligt. Sorter ud, hvis nogle bliver jaget fra mad og solplads. Giv dagligt voksmøllarver og små fårekyllinger, støvet med kalk, og finthakkede grøntsager. Ungerne vokser hurtigt og kræver større terrarier efter få måneder; en meter er ikke usædvanligt efter to-tre år.

Sundhed og typiske fejl

Sygdom skyldes oftest fejl i varme, UVB og foder. De hyppigste problemer er:

- Knoglesygdom (rakitis og fibrøs osteodystrofi) hos hurtigtvoksende unger med for lidt kalk og UVB.
- Forstoppelse af spåner eller andet, der sluges.
- Parasitter i tarmen, især hos vildfangne dyr; en afføringsprøve hører med til første dyrlægebesøg.
- Overdosering af A- og D-vitamin.

- Forbrændinger fra varmelamper uden beskyttelse.
- Bidsår og halesår mellem dyr, der ikke kan holdes sammen.
- Æglægningsbesvær, hvis hunnen ikke har et egnet redested.

Et sundt dyr er livligt og nysgerrigt og veksler mellem at æde, patruljere og sole sig. Et sygt dyr har indsunkne øjne, synlige hofteknogler og tynde ben og hale, ligger sløvt på bunden og reagerer ikke på omgivelserne. Dyret skjuler sygdom længe, så find en dyrlæge med erfaring i krybdyr, før der er brug for den. Løs afføring hos et dyr, der ellers har haft tør afføring, er et tegn på fejl i kost eller temperatur.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.